

Trobada de gestors de la Serra de Tramuntana

INFORME

PRIMERA TROBADA DE GESTORS DE LA SERRA DE TRAMUNTANA

El dissabte 26 de gener del 2019, Tramuntana XXI va organitzar la primera Trobada de Gestors de la Serra de Tramuntana a l'agroturisme de Bàltx d'Avall (Fornalutx). A l'encontre van participar més de 40 gestors, entre pagesos, ramaders i tècnics de diferents organismes públics, que van assistir com a experts en les seves àrees.

La Primera Trobada de Gestors de la Serra de Tramuntana va ser una gran ocasió per conèixer de primera mà quines són les problemàtiques que afecten el dia a dia dels que treballen i cuiden la Serra, a la vegada d'intentar fer propostes i detectar oportunitats per tal de transformar la situació actual de manca de rendibilitat de les activitats tradicionals de la Tramuntana.

Durant la primera part de la jornada, els i les participants van identificar problemàtiques comunes, com els impactes provocats per la interacció entre l'ús públic i l'activitat agrícola i ramadera, l'excessiva burocràcia per restaurar elements arquitectònics o demanar ajuts, la manca o complexitat de certes normatives, la poca informació sobre plagues i l'abandonament de les activitats forestals o la dificultat per a la comercialització dels productes agrícoles, el que fa gairebé impossible que els pagesos puguin viure exclusivament del camp.

Després d'identificar les principals problemàtiques es va dur a terme un treball en grups per plantejar propostes de millora sobre cada àrea (forestal, interacció amb visitants, normativa, ajudes i subvencions, construccions i activitat econòmica), que van ser recollides per Tramuntana XXI per tal de contribuir al seu impuls i tramitació davant les institucions competents.

Durant la jornada es va comptar amb la presència d'experts en els diferents àmbits de gestió i tècnics que coneixen de primera mà les diferents administracions amb competències sobre el territori, per tal de tenir més recursos per comprendre la situació actual i compartir impressions.

Aquesta primera trobada ha servit de punt de partida per posar en contacte als diferents actors vinculats amb el sector primari a la Serra de Tramuntana i crear un espai d'anàlisi, reflexió i generació de propostes per millorar la seva gestió.

CONSTRUCCIONS - PATRIMONI

Pel que fa a les construccions i manteniment del patrimoni, la problemàtica que genera més conflictes segons els gestors, és la dificultat de construcció de noves instal·lacions agrícoles. Per aquest motiu, proposen la tramitació de permisos a una única conselleria (finestreta única), per agilitzar les gestions. També es proposa la rebaixa del percentatge dels beneficis derivats de l'activitat agrícola i ramadera per tal de poder ser considerada una explotació prioritària, condició necessària per

tenir majors facilitats a l'hora d'aconseguir els permisos per habilitar instal·lacions a espais d'elevada protecció ambiental.

Un altre problema al qual s'han d'enfrontar és la dificultat per recuperar elements etnològics degradats, pel que es proposa un canvi de normativa i sobretot del concepte de runa, així com simplificar la burocràcia per rehabilitar elements catalogats.

També preocupa la deficiència en el desenvolupament dels BIC (Béns d'Interès Cultural), pel que es proposa redactar un pla de desenvolupament del BIC fent un procés participatiu amb els agents implicats per cercar el consens.

"Hi ha massa paper entre el pagès i la feina que hem de fer. Si ara aquí hi ha una gotera pot passar un any fins que arribi el permís per arreglar-la. Quan arriba l'autorització ja pot ser tard."

Miquel Oliver,
pagès i propietari de l'agroturisme de Bàltx d'Avall

CONSTRUCCIONS - PATRIMONI

PROBLEMÀTICA

Impossibilitat per poder recuperar elements etnològics degradats: Porxos, casetes, sestadors, etc.

Alta complexitat de la tramitació per rehabilitar elements catalogats.

Deficiència en el desenvolupament dels BIC (Béns d'Interès Cultural).

PROPOSTA SOLUCIÓ

- Canvi de normativa que tingui en compte tipologia i materials constructius.
- Canvi de concepte de runa.

1 vot

- Simplificació dels tràmits burocràtics.
- Més tècnics per a una tramitació més àgil.
- Informació per trobar professionals per a l'execució de feines.

2 vots

- Redactar un pla de desenvolupament del BIC fent un procés participatiu amb els agents implicats per cercar el consens.
- Redactar normes senzilles d'aplicació pels BIC
- Prioritzar els BIC a l'hora de les tramitacions de subvencions.
- Disposar de la implicació real de tècnics a la redacció del projecte.

1 vot

PROBLEMÀTICA

Dificultat per construir noves instal·lacions agrícoles.

Construccions il·legals.

PROPOSTA SOLUCIÓ

- Tramitació única amb la Conselleria d'Agricultura (complint amb els preceptes i normatives dels ajuntaments i patrimoni): finestra única.
 - Canvi normatiu que flexibilitzi la construcció agropecuària als ANEI.
 - Rebaixar el percentatge dels beneficis derivats de l'activitat agrícola i ramadera necessaris per aconseguir els permisos (que no calgui arribar al 51% per ser considerats explotació prioritària).
 - Normativa sobre tipologia constructiva i materials indicats per fer una intervenció adequada
 - Prescindir de l'avaluació d'impacte ambiental.
-
- Més vigilància.

3 vots

1 vot

NORMATIVA

PROBLEMÀTICA

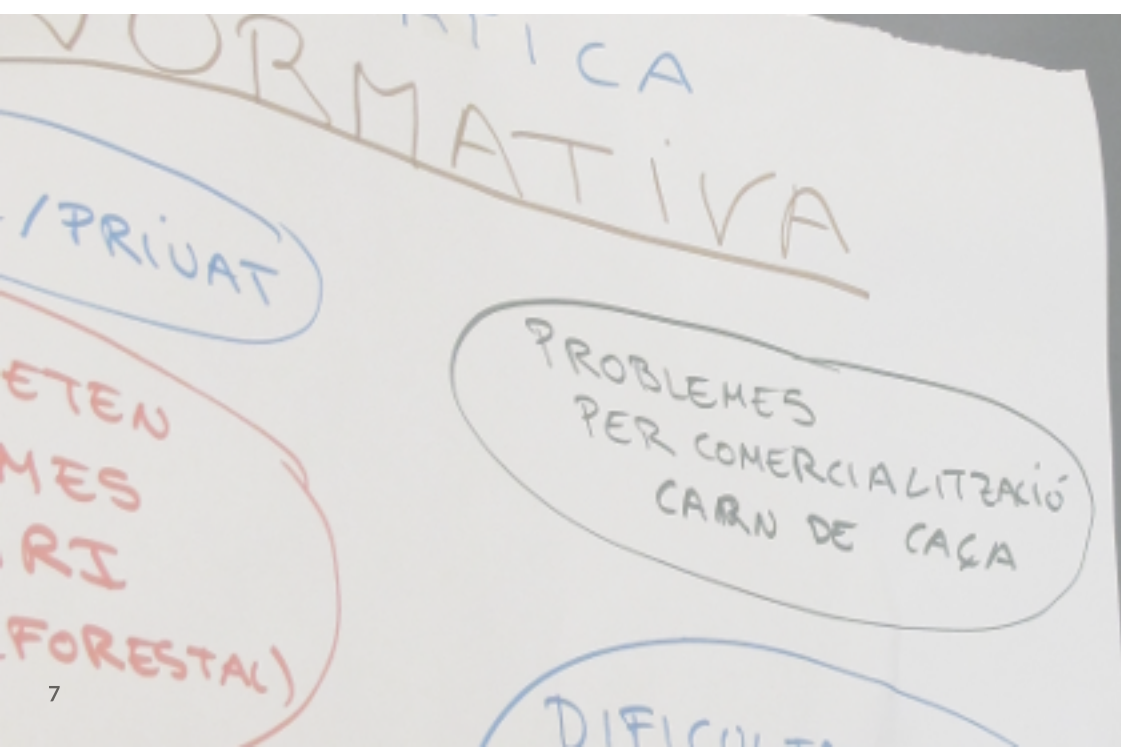
Camí públic / privat.

Dificultat per fer complir la normativa existent.

PROPOSTA SOLUCIÓ

- Distinguir gestió i manteniment d'obra i construcció.
- Controlar l'ús públic de camins privats i públics, generant comportaments i facilitant la gestió compartida dels titulars.
- Assegurar l'aplicació efectiva de la norma a Tramuntana amb sancions que es tramitin i s'executin.
- Revisió del PORN i redacció del PRUG de la Serra de Tramuntana.
- Concretar la normativa de drets i deures dels titulars de les finques, dels pagesos, a més de l'aplicable als usuaris, turistes, esportistes i senderistes.

7 vots

NORMATIVA

PROBLEMÀTICA

Problemes per comercialitzar la carn de caça.

Permisos.

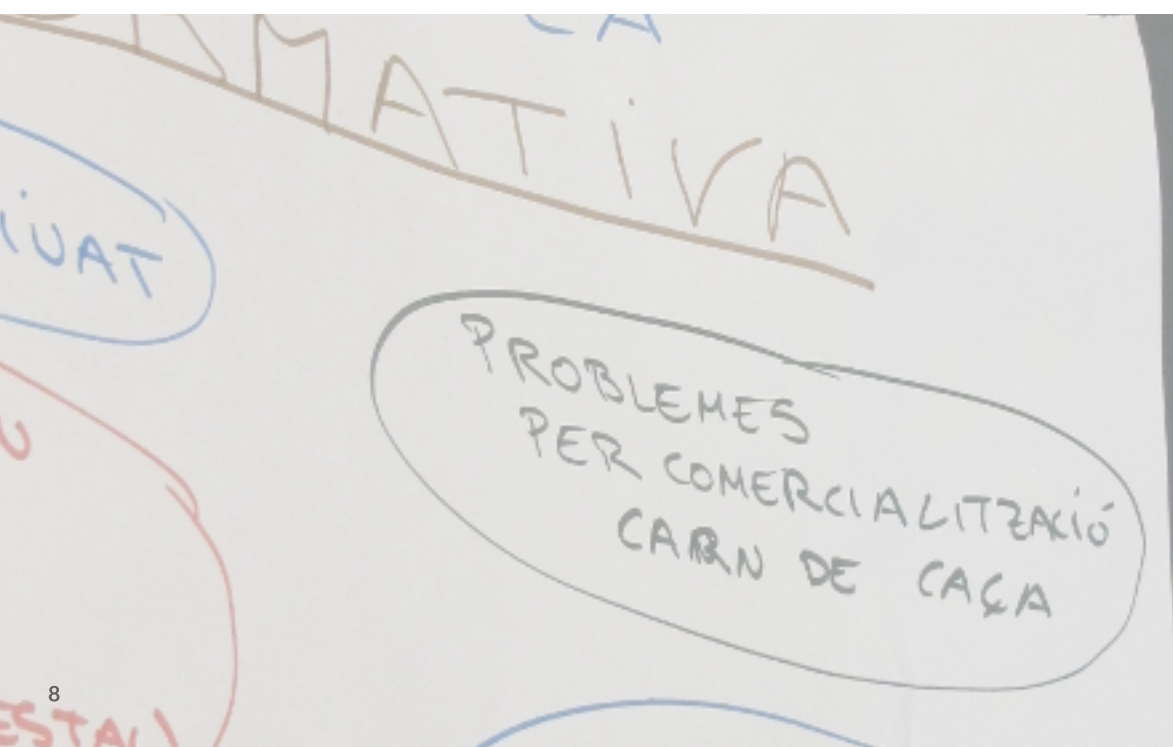
PROPOSTA SOLUCIÓ

- Permetre la venda directa de productes de la Serra a cada finca, incloent la carn de caça. Evitar dins del possible els intermediaris.

3 vots

- Silenci positiu i agilització administrativa. "Passar de pre-culpable a pre-col·laborador".
- Evitar inseguretat jurídica en la gestió integrada "habitual" de cada finca de la Serra.

2 vots

ACTIVITAT ECONÒMICA

El fet que només 4 dels assistents viuen de les finques que gestionen posa en evidència la problemàtica de la baixa rendibilitat de les explotacions agràries de la Serra de Tramuntana.

Les causes que s'identifiquen són molt diverses, com el baix preu de mercat dels productes agrícoles, la manca de suport a la creació de noves empreses, així com el poc relleu generacional que repercuteix en falta d'innovació i professionalització per millorar la relació cost/benefici.

Així mateix, es remarca la manca de reconeixement de la singularitat de les finques de la Tramuntana, com la dificultat per la seva mecanització i la superfície reduïda que repercuteixen en encarir el cost de producció.

A això s'ha de sumar la problemàtica de les finques públiques, les quals no poden donar sortida als productes que produeixen.

Per tant s'aborda el problema des de dues perspectives: disminuir els costos i incrementar els ingressos.

Les propostes més populars són la millora de les estructures comercials, com la creació d'una taula turística - agrícola, on es pactin projectes assolibles de col·laboració entre els sectors i millorar el funcionament de les cooperatives.

Una altra proposta amb molta acollida és la creació d'un centre de formació agro-rural, per formació específica per oficis vinculats al medi rural (producció i serveis) a la Serra de Tramuntana.

"Qui viu 100% del que treu de la finca, de les ovelles i tot això?"

Jaume Garcies, gestor de la finca de Son Llampaies, Sóller

"Com a productor, a mi m'agradaria que les subvencions ajudin a la producció, no només a la conservació del paisatge"

Pere Suau, cooperativista de Sóller

ACTIVITAT ECONÒMICA

PROPOSTES PER DISMINUIR COSTOS

- Millorar formació.
- Coordinar serveis comuns.

PROPOSTES PER INCREMENTAR INGRESSOS

- Ajudes públiques per a producció, qualitat i per a la comercialització.
- Incrementar preus de venda: diferenciar producte, diferenciar mercat, formació als consumidors.
- Venda directa més fàcil. 1 vot
- Taula turística - agrícola. 4 vots
- Aconseguir vendre a HORECA.
- Millorar formació empresarial. 1 vot
- Millorar el funcionament de les cooperatives. 4 vots
- Fer pagar als visitants a les finques (posibilitat de fer-ho amb app). 2 vots
- Fira itinerant de la Serra de Tramuntana.
- Escola agro-rural. 5 vots
- Prioritzar innovació i investigació en els sectors oví, tant de carn com de llana, i el de l'oli.
- Comercialització de biomassa forestal.
- Preu de venda de producte garantit per la administració.
- Que les finques públiques no competeixin amb les privades.

INTERACCIÓ AMB VISITANTS

La interacció entre sector primari i l'ús públic a la Serra cada vegada esdevé més complexa a causa de l'increment d'afluència de visitants i a comportaments irresponsables i irrespectuosos. A més, les noves tecnologies faciliten informació, generant noves activitats a dins finques privades i zones fràgils, sovint dificultant l'activitat agrícola i malmetent-ne la infraestructura.

En concret, una de les principals problemàtiques identificades pels gestors de la Serra de Tramuntana és la dels cans a lloure, que provoquen la mort del bestiar tant directament com indirectament, perquè repercuteixen en avortaments.

A més, els gestors manifesten que es produeix la invasió de la propietat privada, es troben visitants a finques privades fora de camins públics i sense autorització, a vegades provocant-se enfrontaments. Es fan malbé barreres i tanques, per passar a peu o en BTT.

Es constata massificació puntual, amb vehicles mal aparcats que impedeixen accedir a les explotacions i augment de la degradació del territori, especialment ocasionada per vehicles a motor i BTT. S'abandonen els residus i s'agafen productes de les finques (fruita, bolets, etc.) sense autorització.

Com a propostes de solucions generals, les més votades han estat l'increment d'activitats de sensibilització i educació ambiental i plataformes web amb informació oficial.

També es proposa la creació d'una mesa de camins, per generar un espai de col·laboració entre els gestors i els visitants, que vetlli per la bona convivència. Per exemple, custodiant un inventari de camins i usos actualitzat, fomentant projectes de col·laboració i aliances, resolguent conflictes, denunciant irregularitats i generant i controlant informació.

INTERACCIÓ AMB VISITANTS

PROBLEMÀTICA

Cans a l'oure, bicicletes, quads, barreres obertes, cotxes mal aparcats, espoli de bolets, furtius de fauna, fums abandonats, etc.

Falta de respecte per la propietat.

PROPOSTA SOLUCIÓ

- Invertir en més sensibilització i educació ambiental.
- Inversió en més vigilància.
- Compliment de la normativa que obliga a dur els cans fermats.
- Creació d'espais destinats a que els propietaris de cans els puguin tenir amollats.
- Pàgines web oficials amb informació sobre camins, usos i propietat
- Obligar a bicicletes a dur matrícula.

10 vots

- Creació de la mesa de camins amb inventaris de camins, fomentar aliances, resoldre conflictes, denunciar irregularitats, controlar informació.
- Habilitar pàrquings.

4 vots

FORESTAL

Respecte a l'àrea forestal, preocupa la manca de rendibilitat dels productes forestals i com a solució es proposa crear una cooperativa de biomassa de la Serra i instal·lar calderes de biomassa en edificacions públiques, així com dinamitzar el sector privat forestal per donar més recursos a les empreses.

També es fan propostes per resoldre la superpoblació de cabres als boscos de Tramuntana, com la comercialització de la carn o el seu maneig per a la prevenció d'incendis.

Per l'abandonament dels olivars i la mala accessibilitat i poc suport per extracció d'arbres, es proposa vincular la neteja dels olivars al Pla de Desenvolupament Rural (PDR), amb una línia de subvencions específica, on les finques prioritàries siguin les més productives.

Relatiu a plagues forestals es proposa un sistema d'alerta i detecció precoç de les plagues i malalties forestals, així com un sistema d'informació personalitzada als pagesos.

FORESTAL

PROBLEMÀTICA

Manca de rendibilitat dels productes forestals i greu perill d'incendis.

PROPOSTA SOLUCIÓ

- El producte forestal no té mercat, per tant, una proposta és creació de la cooperativa de biomassa de la Serra i la promoció de la instal·lació de centrals de biomassa a escala comarcal i municipal. 5 vots
- Subvencions o incentius per a la compra de maquinària adaptada a les condicions de Tramuntana.
- Compostatge de la biomassa forestal (lignificat barrejat amb altres productes agrícoles i subproductes de la central de biomassa).
- Foment del producte forestal amb segell propi de Tramuntana (bancs, barreres, etc.).
- Recuperar l'envàs de fusta (caixetes de fruita, caixons, etc.) per ser un producte sostenible i rentable.
- Pèl·let a escala local i comarcal (planta de producció de pèl·let).
- Gestió tècnica dels boscos, especialment de l'alzinar: producció de carbó local de Tramuntana.

FORESTAL

PROBLEMÀTICA

Actualització del sector forestal privat.

PROPOSTA SOLUCIÓ

- Ajudes ràpides per al foment de joves a l'empresa forestal (incubadores d'empreses) i la generació d'espais d'empresa i assessorament.
- Assessorament i planificació dels treballs forestals a les finques rurals de Tramuntana.
- Agilitzar l'administració (permisos i subvencions) i donar més marge a les empreses i particulars per poder tenir temps per executar les feines subvencionades.
- Cursos de formació per al personal forestal.

FORESTAL

PROBLEMÀTICA

Superpoblació de cabres en els boscos de la Tramuntana.

PROPOSTA SOLUCIÓ

- Treure profit de la carn de cabra. Oportunitat de la cabra per a la prevenció d'incendis forestals. Control de la cabra (per evitar danys a la vegetació).
- Canviar la normativa perquè possibiliti el comerç de la carn de cabra.
- Segell diferenciat per a la carn de cabra i d'ovella de la Tramuntana.

5 vots

Plagues forestals,

- Establir un sistema d'alerta i detecció precoç de les plagues i malalties forestals i sistema d'informació personalitzada als pagesos.
- Esforç de control de l'entrada de plagues i malalties a ports i aeroports.
- Control d'ós rentador, coatí i vespa asiàtica.
- Més mitjans tècnics i econòmics per als propietaris.
- Ajudes i autorització ràpida per tallar arbres infestats (reduir costos per a l'eliminació).

3 vots

FORESTAL

PROBLEMÀTICA

Abandó de l'olivar, manca de gestió, colonització de pins.

PROPOSTA SOLUCIÓ

- Vincular la neteja dels olivars al PDR (Pla de desenvolupament rural) amb una línia de subvencions específica, perquè les finques prioritàries siguin més productives.
- Millorar la rendibilitat del pi perquè tenguí valor al mercat i per tant, surti a compte recuperar els olivars de la Tramuntana.
- Diferenciar el producte d'oli i oliva (marca o segell diferenciat) de Tramuntana per foment de l'olivar i recuperació dels mateixos.
- Manteniment de les marjades. Línia d'ajuda específica del PDR per a la recuperació de les marjades i esbaldrechs de Tramuntana.

3 vots

FORESTAL

PROBLEMÀTICA

Mala accessibilitat i poc suport per extracció d'arbres, dificultat per fer tancaments.

PROPOSTA SOLUCIÓ

- Facilitats per arreglar, millorar i recuperar els camins existents de Tramuntana, necessaris per a la gestió de les finques.
- Que la competència dels camins no sigui exclusiva dels ajuntaments, sinó que els camins estratègics siguin prioritaris.
- Agilitzar els permisos per a la millora dels camins, amb la finalitat de no haver de passar per diferents administracions (ajuntaments, Consell de Mallorca, Xarxa Natura 2000, PORN Tramuntana, etc.).
- Marcar unes directrius clares per a la recuperació del ferm i millora del camí (formigonat, passos d'aigua, cunetes, etc.).
- Inventari per part de l'administració dels camins prioritaris a recuperar .

1 vot

AJUDES I SUBVENCIONS

Les principals problemàtiques identificades relacionades amb ajudes i subvencions són relatives a retards en els pagaments i la tributació. També es destaca la mala relació entre el cost/benefici de les ajudes (la burocràcia s'enduu una part important). Per una altra banda es constata que existeix una manca d'ajudes enfocades a augmentar la rendibilitat, que no resol el problema de la dependència de les ajudes.

També es té la percepció que no es considera el criteri de superfície de manera justa. La tramitació de les

ajudes és massa complexa i manca l'opció d'ajudes per a feines que puguin ser executades amb recursos propis, així com ajudes per a empreses.

A més la dispersió d'ajudes entre diferents institucions les fa menys efectives. Els gestors creuen que facilitaria molt poder acudir a una sola unitat administrativa, tipus "finestreta única".

Així mateix, la proposta més popular és estabilitzar les ajudes, amb recursos de l'impost del turisme sostenible, de tal manera que siguin finalistes.

AJUDES I SUBVENCIONS

PROBLEMÀTICA

PROPOSTA SOLUCIÓ

Retards de pagaments i tributació.

- Posar els recursos humans i tecnològics necessaris per poder resoldre amb agilitat.
- Exempció fiscal a la Serra de Tramuntana.
- Clarificar la tributació d'ajudes agrícoles.
- Informar de l'exempció fiscal de les ajudes per a la restauració de marges i altres elements.

Cost/benefici de les ajudes.

- Que les subvencions vagin encaminades a millorar la rendibilitat i per tant disminuir-ne la dependència.
- Incentivar I+D de productes.
- Que algunes de les ajudes vagin destinades a brigades públiques o directament contractades per l'administració per executar feines a finques privades.

1 vot

2 vots

AJUDES I SUBVENCIONS

PROBLEMÀTICA

PROPOSTA SOLUCIÓ

Estabilitat convocatòries.

- Prioritzar convocatòries estables, amb recursos propis, a la Serra de Tramuntana.
- Incorporar recursos per ajudes i subvencions a la Serra de l'impost de turisme sostenible.

10 vots

No hi ha opció d'ajudes per a feines que puguin ser executades amb recursos propis. Reorientar subvencions.

- Que les convocatòries d'ajudes vagin destinades sobretot als pagesos professionals i que també n'hi hagi per altres, sempre que s'asseguri que els doblers es gastaran a les finques.
- Que els S.L., S.A. i C.B. també puguin ser beneficiàries d'ajudes i subvencions.
- Poder justificar a totes les convocatòries l'execució de les feines amb recursos propis mitjançant certificació

1 vot

No es té en compte el criteri de superfície de manera justa.

- Combinar criteris de superfície / unitat de treball agrari.

Ajudes plagues.

- Comercialització carn de cabrit.
- Ajudes per combatre el banyarriquer.

1 vot

1 vot

PROPOSTES MÉS VOTADES

1. Regular l'ús públic als camins privats i públics, crear la mesa de camins. 11 vots, 4 d'ús públic i 7 de normativa.
2. Invertir amb més sensibilització i educació ambiental: 10 vots.
3. Incorporar recursos per ajudes i subvencions finalistes per la Serra (impost del turisme sostenible i d'altres): 10 vots.
4. Regular i permetre la comercialització de carn de cabrit: 6 vots, 5 d'activitat econòmica i 1 de normativa.
5. Crear una cooperativa de biomassa a la Serra: 5 vots.
6. Crear un centre de formació agro-rural per la Serra de Tramuntana: 5 vots.

TROBADA DE GESTORS DE LA SERRA DE TRAMUNTANA

Agraïments: Miquel Oliver i Guillem Oliver, propietaris d'agroturisme de Bàltx d'Avall, per la cessió de l'espai; Paratge Natural Serra de Tramuntana, Consorci Serra de Tramuntana Patrimoni de la Humanitat - UNESCO, Servei de Gestió Forestal i Protecció del Sòl de la Conselleria de Mediambient i a tots i totes les participants per assistir.

Fotos:

Pep Vicens, Jaume Gual, Tramuntana XXI i Freepik.